

Zapojení vnitrostátních sociálních partnerů do tvorby politik – rok 2019

Úvod

Sociální dialog je zakotven ve Smlouvách EU. Sociální partneři jsou základními zúčastněnými stranami a jsou schopni posoudit politické potřeby a přispět k vytváření politik a ke koncipování a provádění vnitrostátních reforem v sociální oblasti a v oblasti zaměstnanosti. Proto by sociální partneři měli být zapojeni do tvorby a provádění politik. Tato úloha byla uznána v hlavním směru 7 politik zaměstnanosti členských států Rady Evropské unie a také v zásadě 8 Evropského pilíře sociálních práv.

Politické souvislosti

V posledním desetiletí evropský semestr vytvořil komplexní přístup k tvorbě vnitrostátních politik. Od vyhlášení evropského pilíře sociálních práv byly sociální cíle výslovně stanoveny v klíčových politických dokumentech vydaných v průběhu cyklu semestru, ačkoli vždy by mělo být možné a vhodné zajistit lepší koordinaci s fiskálními a makroekonomickými cíli. Členské státy začlenily reformy a politické iniciativy do svých vnitrostátních programů, které poskytují rámec pro zapojení sociálních partnerů do koncipování a provádění politik.

Kvalita zapojení sociálních partnerů do vytváření a tvorby politik je jedním z klíčových ukazatelů kvality sociálního dialogu na vnitrostátní úrovni. Zkušenosti ukazují, že čím lepší je zapojení sociálních partnerů do vytváření politik, tím je sociální dialog účinnější.

Zapojení sociálních partnerů do tvorby politik je ovlivněno politickým vývojem, a to i v zemích se spolehlivými pracovněprávními vztahy a sociálním dialogem. V těchto případech dochází ke zpochybnění autonomie sociálních partnerů; a právě ta musí být posílána s cílem umožnit nezávislé přispění k tvorbě vnitrostátních politik.

Klíčová zjištění

- Sociální partneři byli při tvorbě politik do jisté míry konzultováni ve většině zemí. Konzultace formují politické iniciativy v rámci doporučení pro jednotlivé země a vnitrostátní agendy. Mnoho reforem se dotýkalo sociální oblasti a oblasti zaměstnanosti, přičemž v zemích střední, východní a jižní Evropy byly některé z těchto reforem provedeny bez účasti sociálních partnerů.
- Pokud jde o postupy zapojování sociálních partnerů do tvorby politik, země lze rozdělit do tří hlavních skupin.
 - Země, ve kterých dobře zavedené struktury sociálního dialogu zapojují sociální partnery a pracují účinně: vláda sociální a pracovní otázky většinou konzultuje se sociálními partnery (Belgie, Česko, Dánsko, Finsko, Francie, Kypr, Lucembursko, Malta, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko, Slovensko, Švédsko).
 - Země, v nichž sice existují instituce sociálního dialogu, ale sociální partneři nejsou zcela spokojeni se svým zapojením do tvorby politik: sociální partneři vyjádřili nespokojenost v řadě otázek (Bulharsko, Estonsko, Chorvatsko, Irsko, Itálie, Litva, Lotyšsko, Polsko, Slovinsko, Spojené království a Španělsko).
 - Země, ve kterých se sociální partneři domnívají, že se neúčastní tvorby politik smysluplným způsobem: v této skupině se zjištěné nedostatky téměř nemění a zdá se, že samotný sociální dialog stagnoval (Maďarsko, Rumunsko, Řecko).
- Z analýzy vyplývá, že většina sociálních partnerů se v roce 2019 podílela na vypracování národních programů reforem. Někteří sociální partneři, zejména v Řecku a Itálii, však zdůraznili, že se jej vůbec neúčastnili, a odborové svazy a organizace zaměstnavatelů v Maďarsku kritizovaly kvalitu zapojení.

- Zapojení obvykle zahrnuje formální konzultace na institucionálním základě nebo prostřednictvím dvoustranných kontaktů. V některých členských státech konzultace vychází z výměny názorů s odborovými svazy a zaměstnavateli nebo z využití přizpůsobených vnitrostátních řízení (specifické postupy, které nejsou standardizovány prostřednictvím zvláštních pracovních skupin nebo výborů). Často se uplatňuje kombinace těchto systémů.
- Většina sociálních partnerů považovala prostředí používané pro jejich zapojení za vhodné. Sociální partneři v některých zemích však opakovaně uváděli, že nejdůležitějším problémem zůstává nedostatek času poskytovaného na konzultace. Naopak v jiných zemích tento problém hlášen nebyl. Tento rozdíl v názorech by nemělo být obtížné vyřešit.
- Většina sociálních partnerů a vnitrostátních orgánů oznámila, že v letech 2018 až 2019 zůstala kvalita jejich zapojení do národních programů reforem téměř beze změny, přičemž k malým odchylkám došlo u čtyř analyzovaných prvků (nastavení; forma a obsah konzultace; přidělený čas a poskytovaná zpětná vazba a zviditelnění názorů sociálních partnerů). Sociální partneři v některých zemích však uvedli částečná zlepšení své účasti v procesu konzultací, i když často ve světle obecného zhoršení.
- Sociální partneři v několika zemích zůstávali nespokojeni s tím, že jejich názory nebyly začleněny do konečného národního programu reforem. Tento pocit, že jsou vyslechnuti, ale nenaslouchá se jim, se u jednotlivých zemí a zúčastněných stran liší.
- Existuje určitá souvislost mezi silou vnitrostátního sociálního dialogu a zapojením sociálních partnerů do tvorby politik. Stejný vztah lze identifikovat v souvislosti se zapojením sociálních partnerů do vypracovávání národních programů reforem. V některých zemích sociální partneři využívají semestr a doporučení pro jednotlivé země s cílem podpořit své vnitrostátní zájmy na úrovni EU.

Politické ukazatele

- Nejenže evropský semestr poskytuje EU strukturu správy s cílem koordinovat fiskální a hospodářské politiky, poskytuje také prostor pro vnitrostátní sociální partnery, v němž mohou ovlivňovat hospodářskou a sociální agendu. Pokud nastane čas zapojit příslušné sociální partnery, je třeba zvážit více odvětvových přístupů a konkrétních oblastí politiky.
- Začlenění cílů strategie pro udržitelný růst na rok 2020 a cílů udržitelného rozvoje do evropského semestru bude mít důsledky pro sociální, hospodářské a zaměstnanecké politiky. Aktivní a smysluplné zapojení sociálních partnerů do evropského semestru by přispělo k dosažení pokroku směrem k dosažení těchto konkrétních cílů EU.
- Vzhledem k obrovským fiskálním a hospodářským důsledkům těchto změn v evropském semestru může být přínosné rozšířit zapojení sociálních partnerů do dalších klíčových oblastí politiky, jako jsou programy stability nebo konvergenční programy. Je třeba zvážit, zda mají sociální partneři dostatečnou kapacitu k účasti na těchto politických rozpravách.
- Z výzkumu vyplývá, že zapojení sociálních partnerů do tvorby politik a do evropského semestru je v některých zemích každým rokem neúčinné. Mělo by být učiněno více na podporu vzestupné konvergence těchto zemí s ostatními zeměmi, v nichž jsou sociální partneři účinně zapojeni.

Další informace

Zpráva *Zapojení vnitrostátních sociálních partnerů do tvorby politik – rok 2019* je k dispozici na adrese <http://eurofound.link/ef19017>

Vedoucí výzkumu: Ricardo Rodriguez Contreras
information@eurofound.europa.eu